

Oblits dignes de recordar

RICARD VILAREGUT

Escola de rebel·lia. Història d'un sindicalista

Salvador Seguí

El Jonc

128 pàgines. 13 euros

D'acord que temps líquids i revolució tecnològica, que preocupant decalatge entre informació i coneixement, i que supeditació de la cultura al regne de l'entreteniment. Però la funció del llibre, el seu perquè originari com a transmissor de les idees i la història, resta impertèrrita —diria que somrient fins i tot—, al moment actual de tanta societat del consum, tanta confusió i tanta tonteria. O això és, intueixo, el que l'editorial lleidatana El Jonc deu pensar amb la publicació d'*Escola de rebel·lia, història d'un sindicalista*, amb traducció de Pau Juvillà. El volum ens acostava al pensament sociopolític de Salvador Seguí, fundador de la CNT i líder de l'anarcosindicalisme català, activista en els grans conflictes laborals de principis de segle, protagonista de la vaga de la Canadenca i assassinat per tal trajectòria el 10 de Març de 1923 al carrer barceloní de la Cadena. Una aproximació al conegut com El Noi del Sucre des de tres vessants diferents: En net, contextualitzat a través de la mirada de l'historiador i dirigent de l'actual CGT, Emili Cortavartre; en brut, a través d'entrevistes i conferències del Noi del Sucre durant el bienni 1918-19; i en ficció, a través d'una novel·la curta d'un

Seguí més donat —i més dotat— a l'oratori que a l'escriptura. Un text d'escàs valor, que ens mostra la vida i etapes de la conscienciació obrera d'un jornaler de l'època, però clar exemple de literatura al servei de la causa revolucionària —dit de passada, al més pur estil de la malauradament traspasada Eva Forest.

A grans trets, els apartats del llibre ens mostren un Seguí obstinat en l'educació del proletariat, partidari d'un sindicat únic, cohesionat internament, permeable a d'altres sindicats i corrents progressistes —personals i col·lectius—, però un sindicat que hauria de liderar l'anunciada revolució. Unes reflexions derivades de la crítica a la revolució russa, especialment pel que fa a la nova "tirania": "Què hi ha guanyat el camperol rus després del traspàs de poders d'un règim tsarista a un de socialista? No hi ha guanyat res perquè si abans eren les hordes tsaristes que li arrabassaven el producte del seu treball, ara són els soldats del soviets".

D'altra banda, en el famós discurs de Madrid l'any 1919 veiem el Seguí més federalista —per ser precisos, el federalisme dels pobles i persones lliures—, però també el més contundent. "A Catalunya no hi ha cap altre problema que el proletariat", proclamava un Seguí referint-se al nacionalisme interessat de la Lliga Regionalista.

El valor d'aquest llibre és essencialment bibliogràfic degut a la dificultat de trobar anteriors treballs —d'Isidre Molas, Manuel Cruells i Josep Maria Huertas Claveria— si no és a arxius personals, o bé tangencialment a través d'*El sindicalisme a Barcelona*, d'Albert Balcells, o *Apòstols i mercaders*, de Pere Foix. I si tenim en compte que Seguí fou un dels referents d'una organització com la CNT, protagonista fonamental de la història del nostre segle XX i que tanta gent va arrossegat, entendrem el valor de la publicació d'*Escola de rebel·lia*. I entendrem, de pas, un més de tants oblits dignes de recordar.

Un grup de persones davant les flors dipositades al lloc on va morir assassinat El Noi del Sucre, el 1923, al carrer de la Cadena.

Els grisos

FRANCESC PARCERISAS

Angles morts

Alex Susanna

Proa

104 pàgines. 12 euros

Alex Susanna (Barcelona, 1957) té una obra dilatada i ben coneguda com a poeta, dietarista, traductor i gestor cultural. Al meu entendre, i a manca de qualsevol sistema cultural estructurat amb mitjana solidesa, tot allò que ha produït Susanna s'inscriu, doncs, per defecte, en allò que la cultura del país podia haver estat, però no és, de manera que l'autor ha anat emmirallant-se sempre en altres sistemes, com l'anglès o el francès, que amb una vida de segles al darrere, han donat sentit a moltes relectures de la tradició, a la poesia de l'observació privada, o al confessionalisme íntim de memòries o als dietaris del testimoniatge privat.

El títol d'*Angles morts* sembla voler fer referència també a aquests espais perillosos de ceguesa visual, damunt dels quals els tiradors o els conductors no tenim visió; uns espais, entre un angle nítid i un altre, que poden ocultar allò temut o que, simplement, poden ser una perfecta i anodina buidor. Podríem fins i tot pensar si els veritables "angles buits" del poeta són els poemes no

escrits, els intercisos entre una zona de visió i una altra zona de visió. M'hi fan pensar les referències culturals tan ròpies de la poesia de l'autor —una forma de mediació amb el món i el sentit de la vida—, però també una forma segura de referència a aquestes manifestacions estructurades de la cultura que Susanna admira —i molts de nosaltres, per descomptat. La diferència entre *Trois-Rivières: capital de la poesia* i *'Anunciació' de Bernat Martorell*, dos poemes que podem suposar coetanis i nascuts d'una mateixa experiència personal, és justament aquesta: tota la descripció inicial de l'*Anunciació* no fa sinó remetre el lector a l'explicació de l'obra vista al museu, a les circumstàncies de l'emoció, però no a l'emoció mateixa, continguda en els tres versos finals; mentre que a *Trois-Rivières*, malgrat l'al·lusió a Hopper, és la recreació de l'estació d'autobusos la que dona ple sentit i provoca el corol·lari final del poema. Aquesta dicotomia entre el desig de subratllar la importància del pretext del poema (*Una voce in off*) i el cor del poema (*Diumenge a la tarda*), per citar uns altres dos exemples, mostra prou bé el camp de visió poètica cap a on apunta l'obra recent de Susanna, cercant, de fet, dues maneres diferents d'acostar-se a l'estreta

zona de ceguesa a què al·ludeix el títol. D'un costat, el convenciment que les aportacions de la cultura ens han servit, i hauran de continuar servint-nos, per donar sentit a la nostra fràgil experiència de vida —tot i que, com diu al poema *Coses*, la supèrbia de la intel·ligència "es creu que ho pot saber tot"— i, d'un altre, la sensació que si som capaços de mostrar-nos prou amants als moments escassos en què l'experiència individual sembla que ens deixa algun petit llastre memorable, aquests moments fugissers esdevindran, també, una mena de cohorrt perdurable. Ara bé, és en les formes emprades per a la construcció de l'equivalent literari d'aquest llastre memorable ("una taca de llum | que res no pot fondre del tot") que la poesia malda per trobar la seva autèntica justificació, per fer que l'edifici literari perduri més enllà de l'autor i de l'emoció que ell va experimentar; i la perdurabilitat d'aquestes formes constructives requereix sovint endinsar-se en zones cegues i plenes de grisor. Crec que Susanna ho aconsegueix amb molta més fortuna en aquells poemes —com *Dibuix de Darius Vilàs*, *Natura caiguda* o *Saturnal*— en què s'abandona més al misteri, que no pas quan —com ara a *Portes*— dona al lector la solució esperada.

ELS VOSTRES CLÀSSICS

L'últim llibre de George Steiner

JORDI LLOVET

L'esmentàvem l'altre dia, en ocasió d'una citació del Dant, que venia a dir, referint-se al protohumanista Brunetto Latini, que, amb el conreu de les lletres, l'home es projecta en un camí d'eternitat: "m'insegnavate come l'uom s'eterna". Ja vaig dir que la citació es trobava en aquest darrer llibre de George Steiner, *My Unwritten Books*, Weidenfeld & Nicolson, Londres, 2008, pàg. 138. El llibre es troba a diverses llibreries de Barcelona, i si, com desitja el conseller Maragall, convé que ens posem al dia en matèria de llengua anglesa —tan bo que és el francès per a la declamació i per a la prosa; tan bo l'alemany per la seva perfecció sintàctica i la justícia lèxica!—, llavors no li farà cap mal a ningú llegir aquest llibre de l'amic Steiner, sense esperar que, amb tota probabilitat, es tradueixi.

Steiner hi parla dels llibres que hauria escrit, però que no va arribar a escriure. És un tema molt propi dels novel·listes (no tant dels assagistes), i hi ha autors que fins i tot han fet un sol llibre en el que expliquen perquè no en van escriure cap (una aporia, però és així), com és el cas de Marcel Bénabou: *Por qué no he escrito ninguno de mis libros*, Barcelona, Anagrama, 1994. (Una variant d'aquest llibre és el que l'amic Vila-Matas diu que vol escriure: *Por qué un amigo mío ha escrito todos los libros que yo he escrito*; i, encara, el que jo mateix voldria escriure: *Per qué Vila-Matas ha escrit els llibres que jo li he escrit*, Editorial Falòrnies). En realitat, tots els llibres han estat escrits no se sap exactament per qui, com si volguessin reblar el mite de l'autoria misteriosa tant de l'Antic Testament com de les dues grans epopeies arcaiques d'Occident, *La Iliada* i *L'Odissea*. Al cap i a la fi, creure que un llibre és d'un home o dona determinats pel sol fet que a la coberta hi figura el

"Steiner s'ha tornat mig medieval, mig cabalístic, mig pragmàtic"

nom d'un "autor" és suposar massa coses, com sabien Michel Foucault i Roland Barthes: tota escriptura neix d'un garbuix d'idees rebudes, i tots els autors són, en realitat, la primera i més important modalitat del que entenem per "traducció". L'únic llibre original que hi ha hagut al món, com sabien molt bé a l'Antigor i l'Edat Mitjana, és el món i la vida mateixes: "Hic mundus est liber", "El món és un llibre". Després es va començar a divulgar la idea contrària, és a dir, "Hic liber est mundus", "Un llibre és un món"; però això va passar, com qui diu, fa quatre dies.

En suma, Steiner hauria volgut escriure sobre la Xina (millor que no ho fes), sobre l'enveja, sobre l'erotisme, sobre Jerusalem i sobre la crisi de les humanitats, entre altres coses notables. Pel que fa a aquest últim capítol esmentat, sembla que Steiner s'ha tornat mig medieval, mig cabalístic, mig pragmàtic —ell sempre ha estat un home i mig, no ho oblidem—, perquè, recordant aquella tesi famosa de C.P. Snow, que va parlar de "les dues cultures" (Edicions 62), ve a dir-nos que ja no es pot parlar de les dues òrbites de la cultura científica i la cultura humanística, sinó solament de la primera. La ciència i la tecnologia miren avant, i per tant tenen present i futur, mentre que les ciències humanes només miren enrere (és la seva obligació: mantenir el llegat humanístic d'Occident), per la qual cosa ja no es pot dir que tinguin cap futur. És trist, però Steiner, que no sembla persona amb tirada a la nostàlgia, ho escriu, ho reconeix, i queda amplíssim: "L'esperança de preservar o de ressuscitar la cultura humanística en qualsevol de les seves formes tradicionals em sembla il·lusòria... La capacitat de considerar arguments complexos, de respondre a un diàleg platònic, a un tractat de Spinoza, a un llibre de Kant o a un sonet de Shakespeare, caracteritza una minoria". És clar que reconeix que en aquesta devaluació de les humanitats, hi ha jugat un paper primordial "l'erosió de la disciplina i de la cortesia més elementals a les aules, una erosió precipitada per la violència física [als Estats Units especialment, en què els alumnes es maten els uns als altres com abans ens repartíem —oh caritas catalana— el pa amb xocolata], les amenaces dels pares dels escolars i les interferències legalistes [els plans de Bolonya, a Europa, per exemple]."

Steiner s'ha tornat tan realista, que proposa un pla d'estudis per al futur, a tots els nivells de l'ensenyament, en què les antigues assignatures del *trivium* —gramàtica, retòrica i dialèctica—, desapareixerien en favor d'un nou *quadrivium* molt semblant a l'antic: matemàtiques, música (¿quina música, em pregunto?), arquitectura i ciències de la naturalesa. La idea final és estúpida: tot allò relatiu a la literatura, si volem que llisqui bé, haurà de passar per una d'aquestes quatre disciplines. Sap greu dir-ho, però, en afirmar una cosa així, un home que és fill de la religió del Llibre, corre el risc que Jehovà l'envii a la Gehenna.